

**Uitbreiding van een magazijnexpeditie in de
Ooigemstraat
Wielsbeke**

**Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen
Fase 2
Bureauonderzoek – 2018H152**

Eke
2018

Colofon

Opdrachtgever:

Titel: Uitbreiding van een magazijnexpeditie in de Ooigemstraat Wielsbeke
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van maatregelen, Fase 2 - 2018H152

Status: definitief

Datum: 30 oktober 2018

Auteur: J.W. De Mulder

Projectbegeleiding: N. Vanholme, N. Baeyens

Kaartvervaardiging: J.W. De Mulder

Projectcode: 2018H152

Raaproject: WIOOB01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België,
Begoniastraat 13
9810 Eke

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA
Begoniastraat 13
9810 Eke
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België bvba, 2018

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies

Op basis van het geleverde vooronderzoek zonder ingreep in de bodem is **het niet mogelijk om een gefundeerde uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites** uit de prehistorie, metaaltijden, Romeinse periode en de vroeg- en volmiddeleeuwse periode. Voor de late middeleeuwen is de aanwezigheid van de noordelijke schuur van het historische 'Goet te Leyberghe' geattesteerd. Uit het opgestelde verwachtingsmodel blijkt dat voor al deze perioden de trefkans groot is. De bodemimpact van de geplande werken zal nefast zijn voor het eventuele archeologische erfgoed in de ondergrond.

De nu **aanwezige bebouwing en verharding** werd in de 20^e eeuw aangelegd. Ook is het terrein centraal en in het noorden van het plangebied opgehoogd. Deze ophoging, bebouwing en verhardingen zullen een negatieve impact hebben gehad op de bodemgaafheid. De bewaringstoestand van het bodemarchief hangt in deze gevallen nauw samen met de aangewende funderingsmethode en de funderingsdikte.

De verstoringsgraad en -diepte door de aanwezige bebouwing, verharding en ophoging van het terrein is aan de hand van dit bureauonderzoek niet met zekerheid vast te stellen. Verder onderzoek moet hierover uitsluitsel geven.

Het bijkomende onderzoek dient te gebeuren volgens **het uitgesteld traject** omwille volgende reden:

- Het vooronderzoek is **onmogelijk**: De gronden zijn nu nog steeds bebouwd en verhard en worden pas gesloopt bij het verkrijgen van de vergunning. Verder onderzoek zonder ingreep in de bodem kan niet plaatsvinden.

2 Programma van Maatregelen Fase 2

2.1 Administratieve gegevens

- *Naam plangebied en/of toponiem:* Wielsbeke – Ooigemstraat
- *Adres:* Ooigemstraat 3
- *Deelgemeente:* Wielsbeke
- *Gemeente:* Wielsbeke
- *Provincie:* West-Vlaanderen
- *Kadastrale gegevens:*
Wielsbeke 1 afdeling Wielsbeke, sectie C, nummers 296d3 – 307c – 310f – 315n
- *Oppervlakte totale plangebied:* 8540m²
- ***Oppervlakte fase 2:* 3445 m²**
- *Bounding box in lambertcoördinaten (X/Y):*
zuidwest: X: 79612 Y: 177249,11
noordoost: X: 79733,5 Y: 177360,04

Figuur 1: Ligging van het totale plangebied op de topografische kaart (bron: www.agiv.be)

Figuur 2 Aanduiding van de twee fasen. In dit programma van maatregelen wordt fase 2 behandeld. Projectie op het huidige kadasterplan (www.geopunt.be)

2.2 Onderzoeksdoelen en vraagstellingen

Op de betrokken percelen zullen drie bestaande gebouwen gesloopt worden alsook een deel van de verharding. In de plaats komt een nieuwe magazijn. De uitvoering gebeurt echter in twee fasen. Dit programma van maatregelen dient te worden gevolgd vóór de **uitvoering van fase 2**.

De bewaringstoestand van de intacte bodem en bijgevolg het archeologisch erfgoed, samen met de aangewende funderingsmethode, de funderingsdikte van de gebouwen, de diepte van de verharding alsook de impact van de ophoging van het terrein. Om na te gaan of er archeologie aanwezig is, dienen bijkomende onderzoeksmethodes te worden toegepast. Elke methode wordt ingezet met het oog op enkele gerichte doelstellingen. Niet alle methodes dienen te worden aangewend. Dit hangt steeds af van de resultaten van een voorgaande methode.

Hieronder volgt de vraag- en doelstelling van elke mogelijk toe te passen onderzoeksmethode. De landschappelijke boringen dienen wél te worden uitgevoerd.

2.2.1 Landschappelijk booronderzoek

Binnen het projectgebied dient in eerste instantie een onderzoek zonder ingreep in de bodem plaats te vinden met als doel de diepte van de verstoring, ophoging en de bodemopbouw in kaart te brengen. Verder wordt bij het landschappelijk bodemonderzoek ook gelet op de kans van bewaring van archeologische niveaus.

Hierbij worden volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Wat is de impact geweest van de infrastructurele werkzaamheden die de laatste decennia werden uitgevoerd in het projectgebied en de verschillende zones? Tot welke diepte is de bodem verstoord of opgehoogd?
- Wat is het oorspronkelijk verloop van het terrein?
- Zijn er in het zuiden van het plangebied colluviale of fluviatiele afzettingen aanwezig?
- Zijn er in het gebied archeologische niveaus bewaard en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?
- Hoe kunnen archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstconcentraties)
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke manier kan bij planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

Pas nadat het landschappelijk booronderzoek is afgerond, kan er een beslissing worden genomen inzake de noodzakelijkheid van verder **onderzoek met ingreep in de bodem** (in de vorm van boringen en/of proefsleuven), zo ook de eisen waaraan dit dient te voldoen. Omdat zowel vondstconcentraties uit de steentijd als grondsporen uit de jongere archeologische periodes niet worden uitgesloten, worden de nodige methodes aangehaald om beide verder te onderzoeken en te waarderen.

2.2.2 Verkennend archeologisch booronderzoek

Het doel van een verkennend archeologisch booronderzoek bestaat uit het opsporen van archeologische steentijdsites. Voor dit onderzoek zullen zones worden afgebakend, steunend op de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Met verkennend archeologisch booronderzoek worden er zones afgebakend waar waarderend boordonderzoek dient te gebeuren.

Hierbij worden volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Geeft het verkennend booronderzoek reeds inzicht over de aan- of afwezigheid van een waardevol paleo-ecologisch archief?
- Leverden de boringen het gewenste resultaat? Werd er vuursteen of andere eco- en artefacten aangetroffen die wijzen op een vindplaats uit de steentijd?
- Wat is hun verticale verspreiding? Hoe kan dit in verband gebracht worden met de bodemopbouw en wat betekent dit naar gaafheid, datering e.d. toe?
- Wat is hun horizontale verspreiding? Kunnen er al uitspraken gedaan worden of het om een eenfasige of meerfasige vindplaats gaat?
- Kunnen er waardevolle zones geselecteerd worden voor waarderend archeologisch bodemonderzoek?

2.2.3 *Waarderend archeologisch booronderzoek*

Het doel van een waarderend archeologisch booronderzoek is het evalueren van de opgespoorde archeologische sites. Onderzoeksvragen die bij het verkennend archeologisch booronderzoek niet konden beantwoord worden, kunnen tijdens dit onderzoek hernomen worden. Naargelang de resultaten van vorig vooronderzoek kunnen ook nieuwe of andere onderzoeksvragen aan bod komen.

Hierbij worden volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Zijn er bijkomende elementen aan het licht gekomen omtrent de ouderdom en eventuele fasering van de archeologische vindplaats? Is er genoeg materiaal opgeboord om uitsluitsel te geven over datering van de site?
- Leverden de boringen het gewenste resultaat? Zijn er duidelijk bodemprofielen aanwezig die genoeg informatie bieden en kan op basis van de boringen de beste locatie voor de sleuf worden bepaald? In welke zin dient de onderzoekstrategie m.b.t. de proefsleuf en de proefputten in functie van steentijd en artefactensites bijgesteld te worden.
- In hoeverre komen de onderzoeksvragen uit het verkennend archeologisch booronderzoek overeen met de resultaten van dit onderzoek?
- Zijn er zones die dienen te worden afgebakend voor een archeologische opgraving in functie van steentijdsites?

2.2.4 *Proefputten in functie van steentijdonderzoek*

Het doel van proefputten in functie van steentijdonderzoek is het verkrijgen van een evaluatie van het terrein van een representatief deel. De verschillende booronderzoeken en het landschappelijk onderzoek (boringen dan wel proefputten) zullen leiden tot bepalen waar er proefputten dienen te worden gezet. Onderzoeksvragen die bij het waarderend booronderzoek niet konden beantwoord worden, kunnen tijdens dit onderzoek hernomen worden. Naargelang de resultaten van vorig vooronderzoek kunnen ook nieuwe of andere onderzoeksvragen aan bod komen.

Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen reeds geformuleerd worden:

- Is er een waardevol paleo-ecologisch archief aanwezig?
- Is er inzicht omtrent de ouderdom en eventuele fasering van de archeologische vindplaats?
- In welke mate draagt het onderzoek bij tot de kennis van de prehistorische bewoning op siteniveau én in zijn regionale context?

2.2.5 *Proefsleuven*

Het doel van proefsleuven is na te gaan of er binnen het projectgebied archeologische grondsporen aanwezig zijn. Hierbij wordt de diepte van het archeologisch niveau zoals bepaald tijdens het landschappelijk bodemonderzoek, geverifieerd. Aan de hand van de aangetroffen sporen wordt er getracht de geschiedenis van het gebied beter in kaart te brengen. Vervolgens moet de evaluatie gemaakt worden of er een archeologische opgraving moet worden uitgevoerd voorafgaand aan de werken en als dit het geval is, worden er zones afgebakend waar wel of geen archeologisch onderzoek dient te gebeuren.

Hierbij worden volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Zijn er archeologische sporen en/of relictten aanwezig?
- Wat is de bewaringsgraad van de sporen en hoe diep zijn deze bewaard?
- Wat is de aard van de sporen en uit welke periode dateren ze?
- Hoe vallen de resultaten samen met de archeologische en historische kennis uit dit gebied?
- Welke informatie geeft de site over de relatie van de archeologische site met de nabij gelegen Leie?
- Welke resten kunnen worden gelinkt met de site met walgracht? Zijn er oudere fases van de schuur te onderscheiden?
- Welke zones kunnen als archeologisch waardevol beschouwd worden en dienen onderworpen te worden aan een archeologische vervolgoopgraving?

2.3 Onderzoeksmethode en -strategie

Zoals aangegeven zal het onderzoek gebeuren in twee verschillende fases. De kaarten die hieronder worden afgebeeld geven beide fases weer, zodat een goede inschatting kan worden gemaakt van het nodige uit te voeren onderzoek over het geheel. **Bij de interpretatie van de gegevens van fase 2 wordt rekening gehouden met de resultaten van het onderzoek in fase 1, en dit voor alle onderzoeksmethodes.**

De verschillende onderzoeksmethodes die kunnen worden aangewend binnen het onderzoek met uitgesteld traject worden hieronder opgelijst. Het gaat in de eerste plaats om het nog niet uitgevoerde landschappelijke bodemonderzoek. De andere methodes worden afhankelijk van de resultaten, na overweging en met duidelijke motiveren al dan niet toegepast.

Het onderzoek in uitgesteld traject gebeurt NA de sloop van de gebouwen het wegnemen van de verharding. **Bij de sloop van de gebouwen worden de vloerplaten verwijderd, maar blijven de funderingen ongeroerd.** Dit moet voorkomen dat bij het uitgraven van deze dieperliggende structuren nog meer schade aan het bodemarchief wordt verkregen.

De verschillende onderzoeksmethodes, met uitzondering van het landschappelijk bodemonderzoek, kunnen complementair zijn en dienen niet noodzakelijk opeenvolgend te worden uitgevoerd en kunnen in eenzelfde onderzoeksfase worden toegepast. Dit hangt af van de resultaten van het booronderzoek.

Verschillende zones kunnen een verschillende aanpak vereisen.

De keuze van de (combinaties van) methoden is steeds gebaseerd op volgende vier criteria:

- *mogelijkheid*: is het mogelijk om de methode toe te passen binnen het plangebied?
- *nut*: kan een bruikbaar resultaat verwacht worden met de toepassing van de methode?
- *schadelijkheid*: kan toepassing van de methode het te verwachten bodemarchief overdreven beschadigen?
- *noodzaak*: rechtvaardigt de kost van de methode het te verwachten resultaat?

2.3.1 Landschappelijk booronderzoek

Dit onderzoek wordt uitgevoerd om de diepte van de verstoring, de ophoging en de bodemopbouw in kaart te brengen. Verder wordt ook een poging ondernomen om het noordelijke deel van de voormalige walgracht te lokaliseren. Het grootste deel van het projectgebied is bebouwd en verhard. De locatie van de boringen is zo gekozen dat de verstoringgraad van de gebouwen en de verharding kan gemeten worden. Verder zijn de boringen ook zo gepositioneerd dat ze de impact van de ophoging van het terrein op de bodemgaafheid kan worden gecontroleerd. Verder dienen alle boringen, in de mate van het mogelijke, ook ter evaluatie van de bodemstratigrafie.

In totaal gaat het om acht boringen. Vier ervan zullen in de eerste fase worden uitgevoerd. Eén ervan bevindt zich ter hoogte van waar de walgracht wordt verwacht.

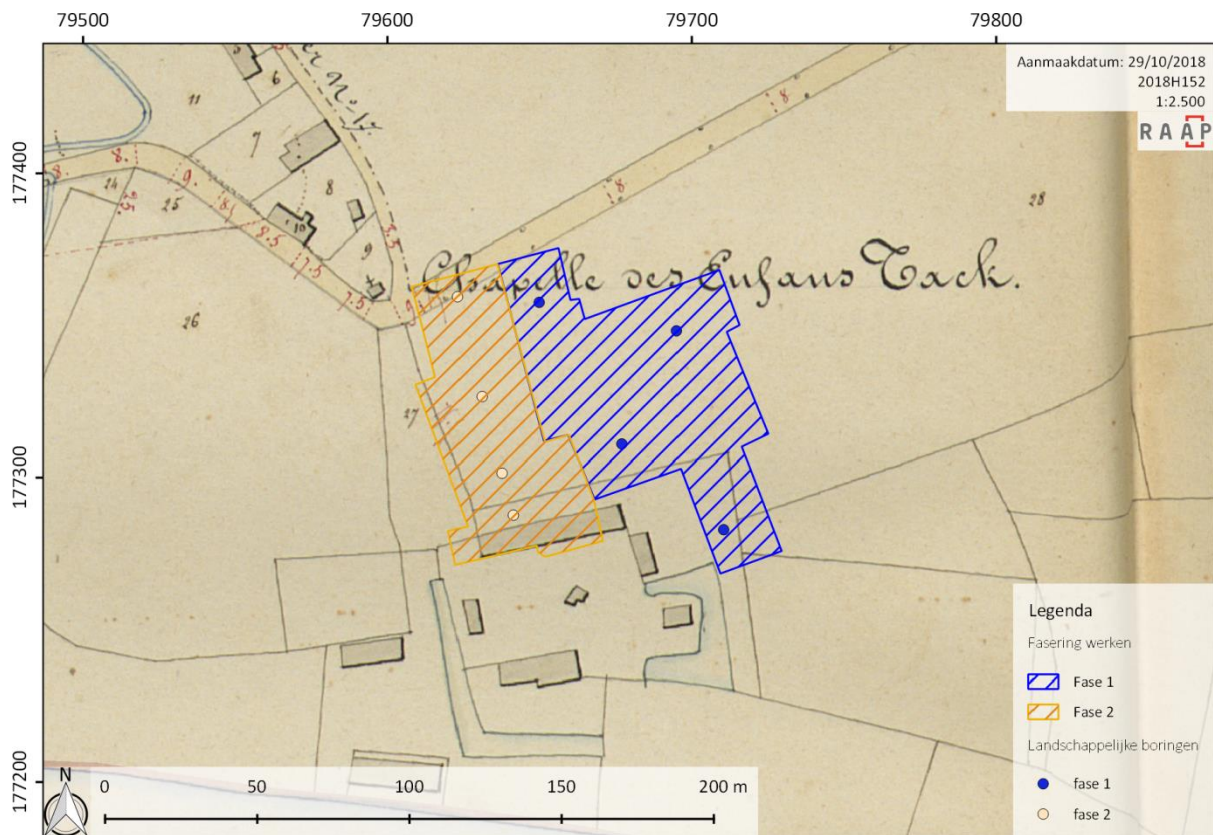
Pas nadat het landschappelijk bodemonderzoek is afgerond, kan nagegaan worden of en waar verder onderzoek noodzakelijk is en aan welke eisen dit dient te voldoen.

Volgende methodes kunnen volgen op dit onderzoek:

- Verkennend archeologisch booronderzoek (2.3.2)
- Waarderend archeologisch booronderzoek (2.3.3)
- Proefputten i.f.v. steentijdonderzoek (2.3.4)
- Proefsleuven (2.3.5)

Figuur 3: Projectgebied met locatie landschappelijke boringen met aanduiding van de twee fases, geprojecteerd op een recente luchtfoto (bron: OpenStreetMap). Volgens voorliggend programma van maatregelen dient enkel fase 2 te worden uitgevoerd.

Figuur 4 Projectgebied met locatie landschappelijke boringen met aanduiding van de twee fases, geprojecteerd op een de Atlas der Buurtwegen (bron: Geopunt.be). Volgens voorliggend programma van maatregelen dient enkel fase 2 te worden uitgevoerd.

2.3.2 Verkennend archeologisch booronderzoek

Het verkennend archeologisch booronderzoek zal plaatsvinden indien er uit het landschappelijk onderzoek blijkt dat er sprake is van relatief intacte oude bodems en dit over een relatief groot oppervlak. De precieze afbakening van de zones waar dit vooronderzoek dient te worden uitgevoerd kan enkel op basis van de resultaten van het voorgaand landschappelijk onderzoek. Zodoende is het niet mogelijk deze onderzoeksmethode te visualiseren op een kaart. Met het verkennend archeologisch booronderzoek worden er zones afgebakend waar waarderend booronderzoek dient te gebeuren.

Deze onderzoeksmethode dient niet te worden uitgevoerd indien er tijdens het landschappelijk booronderzoek geen aanwijzingen zijn van zandige opduikingen of oude bodems.

Volgende methodes kunnen volgen op dit onderzoek:

- Waarderend archeologisch booronderzoek (2.3.3)
- Proefputten i.f.v. steentijdonderzoek (2.3.4)
- Proefsleuven (2.3.5)

2.3.3 *Waarderend archeologisch booronderzoek*

Het waarderend archeologisch booronderzoek zal plaatsvinden indien er door de verkennende boringen archeologische site worden verwacht. Deze onderzoeksmethode dient niet te worden uitgevoerd indien het verkennend onderzoek niet werd uitgevoerd of indien de resultaten van het verkennend onderzoek negatief waren. De precieze afbakening van de zones waar dit vooronderzoek dient te worden uitgevoerd kan enkel op basis van de resultaten van het voorgaand verkennend archeologisch onderzoek. Zodoende is het niet mogelijk deze onderzoeksmethode te visualiseren op een kaart.

Volgende methodes kunnen volgen op dit onderzoek:

- Proefputten i.f.v. steentijdonderzoek (2.3.4)
- Proefsleuven (2.3.5)

2.3.4 *Proefputten in functie van steentijdonderzoek*

Het proefputten onderzoek in functie van steentijdonderzoek zal plaatsvinden indien:

- Uit het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat verder onderzoek noodzakelijk is op enkele zones, zonder daarvoor sleuven worden nodig geacht
- Na het verkennend archeologisch onderzoek blijkt dat naast het waarderend booronderzoek ook proefputten noodzakelijk zijn voor het juist inschatten van de archeologische steentijdsite
- Na het waarderend archeologisch onderzoek onvoldoende informatie voorhanden is op vlak van gaafheid, densiteit, datering en aard van de vindplaats.

Deze onderzoeksmethode dient niet te worden uitgevoerd indien dergelijk onderzoek geen bijkomende informatie zal opleveren na het voorafgaand uitgevoerd vooronderzoek om een juiste inschatting te maken inzake een vervolgvooronderzoek of indien er een uitspraak kan worden gedaan aan de hand van voorgaande studies inzake de noodzaak voor een archeologisch onderzoek, behoudt *in situ* of vrijgave.

De precieze afbakening van de zones waar de proefputten dienen te worden uitgevoerd kan enkel op basis van de resultaten van het voorgaand archeologisch onderzoek. Zodoende is het niet mogelijk deze onderzoeksmethode te visualiseren op een kaart.

Volgende methodes kunnen volgen op dit onderzoek:

- Proefsleuven (2.3.5)

2.3.5 *Proefsleuven*

Een proefsleuvenonderzoek zal plaatsvinden indien er uit de voorgaande fases geen aanwijzingen zijn voor het voorkomen van gave vuursteenvindplaatsen ofwel het onderzoek ervan afgerond is, en indien er uit het landschappelijk booronderzoek aanwijzingen zijn dat er op een bepaald niveau kans is tot het aantreffen van sporevindplaatsen. Deze onderzoeksmethode dient niet te worden

uitgevoerd indien het landschappelijk booronderzoek heeft uitgewezen dat er geen archeologische niveaus zijn bewaard waar sporenvindplaatsen kunnen voorkomen.

Figuur 5 Projectgebied met inplanting van de proefsleuven met weergaves van de twee fases, geprojecteerd op een recente luchtfoto (AGIV, 2018b). Volgens voorliggend programma van maatregelen dient enkel fase 2 te worden uitgevoerd.

Figuur 6 Projectgebied met inplanting van de proefsleuven met weergaves van de twee fases, geprojecteerd op de atlas der buurtwegen (geopunt.be). Volgens voorliggend programma van maatregelen dient enkel fase 2 te worden uitgevoerd.

2.4 Onderzoekstechnieken

2.4.1 Landschappelijke boringen

In functie van de beoogde ingreep wordt in zowel de opgehoogde als niet opgehoogde zones tot 30cm in de moederbodem geboord, of tot op de voorziene verstoringsdiepte wanneer nog geen moederbodem is bereikt. Het kan wel noodzakelijk zijn om sommige boringen dieper te zetten om een beter begrip te verkrijgen van het landschappelijk kader. Met de uitgezette boringen is het in principe mogelijk de intactheid van de bodem en de bodemopbouw te vatten voor heel het terrein, maar mogelijk dienen er extra boringen te worden geplaatst om als dusdanig de zone voor eventueel vervolgonderzoek scherper af te bakenen. De boringen kunnen manueel of mechanisch uitgevoerd worden, al naar gelang de toestand van het terrein. De boringen dienen te worden beschreven en geregistreerd conform de normen van de Code van Goede Praktijk (hoofdstuk 6.13).

2.4.2 Verkennend archeologisch onderzoek

Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens de regels zoals ze omschreven worden in de Code van Goede praktijk.

De onderzoekstechnieken die zullen worden toegepast hangen af van de resultaten van het

landschappelijk bodemonderzoek en de specifieke vraagstellingen die hieruit voortkomen. Zo kan bij aanwezigheid van alluvium mogelijk in meerdere niveaus moeten worden geboord.

2.4.3 Waarderend archeologisch onderzoek

Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens de regels zoals ze omschreven worden in de Code van Goede praktijk. De onderzoekstechnieken die zullen worden toegepast hangen sterk af van de resultaten van het voorgaande onderzoeken en de specifieke vraagstellingen die hieruit voortkomen.

2.4.4 Proefputten in functie van steentijdonderzoek

Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens de regels zoals ze omschreven worden in de Code van Goede praktijk.

De onderzoekstechnieken die zullen worden toegepast hangen sterk af van de resultaten van het voorgaande onderzoeken en de specifieke vraagstellingen die hieruit voortkomen.

2.4.5 Proefsleuven

De sleuven worden haaks op het voormalige microreliëf gelegd. Op die manier wordt een doorsnede op dat landschap bekomen. De sleuven liggen van as tot as op 15m uit elkaar. De nodige kijkvenster worden aangelegd om zicht te krijgen op de aanwezige sporen en de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

De onderzoekstechnieken die zullen worden toegepast hangen af van de resultaten van het voorgaande onderzoeken en de specifieke vraagstellingen die hieruit voortkomen. Zo kan er bij de aanwezigheid van colluvium de noodzaak zijn om meerdere niveaus aan te leggen.

Er worden minstens 3 parallelle sleuven aangelegd. Hierbij wordt een zicht verkregen op de bodem onder het huidige magazijn, kan de eventuele walgracht nader worden bestudeerd, en ook de resten van de oude schuur kunnen worden bekeken. Op deze locatie wordt nagegaan of er oudere bouwfases aanwezig zijn, en of er binnen de muren van de schuur nog oudere sporen aanwezig zijn.

Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens de regels zoals ze omschreven worden in de Code van Goede praktijk.

2.5 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijken ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.